

UUDISED EL narkoseire keskuselt Lissabonis

UUED ARENGUD UIMASTIPOLIITIKAS JA SEADUSANDLUSES

Uimastitarbimise mõju ühiskonnale tekitab üha rohkem muret

(24.11.2005 LISSABON) „Paljudes Euroopa riikides tekitab üha rohkem muret uimastitarbimise laiem mõju ühiskonnale, kus me elame,“ ütles **ELi narkoseire keskus (EMCDDA)** täna oma **2005. aasta aruandes uimastiprobleemide olukorra Euroopas**.

Eriülevaates uimastitega seotud korrariikumistest juhib **EMCDDA** tähelepanu uimastikontrolli poliitika uuele suundumusele keskenduda mitte üksnes ebaseaduslike uimastite tarbimise vähendamisele, vaid ka uimastitega seotud käitumisele, mis avaldab negatiivset mõju ühiskonnale tervikuna.

”Enamikus **ELi liikmesriikides, kandidaatriikides ja Norras** esineb juba ammu käitumist, olukordi ja tegevusi, mida seostatakse uimastitega seotud korrariikumistega, ja need ei ole uued nähtused,“ ütleb keskus. ”Uus on aga mõne riigi poliitikatagijate süvenev suundumus koondada need ühtseks probleemistikuks, mida käsitleda siseriikliku uimastistrateegia raames.”

EMCDDA esimees Marcel Reimen ütles: “Uimastitega seotud korrariikumistest rääkides peame silmas mitte üksnes kuritegevust, vaid ühiskonnast käitumist laiemalt, mis ohustab üldsuse julgeolekut, tervist ja heakorda ning vähendab inimeste elukvaliteeti ja -rõõmu. Praegu poliitikaareenil esilekerkinud mure uimastitega seotud korrariikumiste pärast on vastureaktsioon meie lähiümbruse negatiivsetele mõjudele.”

Uimastitega seonduvalt mõjutavad inimeste isiklikku turvatunnet või ühiskonna stabiilsust **EMCDDA** sõnul kõige sagedamini uimastitarbimine avalikus kohas, märgatav uimastitest põhjustatud joobeseisund, uimastikaubandus tänaval, uimastite mõju all sooritatud kuriteod, uimastitarbimine meelelahutuskohtades, äravisatud süstimisvahendid ning ka uimastitarbijate ja uimastikaubitsejate pealetükkiv suhtlemine ja nende ligipääs lastele.

Euroopa Komisjoni 2003. aasta aruanne ELi kodanike arvamusest avaliku julgeoleku ning uimastiprobleemide ja kuritegevusega kokkupuutumise kohta näitas, et **EL-15** riikides suurenes nende inimeste osakaal, kes tundsid end tänavatel “väga ebaturvaliselt” 8%-lt 1996. aastal 12%-le 2002. aastal ⁽¹⁾. 2004. aasta **Eurobaromeetri** uurimus noorte suhtumisest uimastitesse tõi välja asjaolu, et 63% noorte arvates on uimasteid lihtne osta nende oma kodu lähedal.⁽²⁾

Avaliku korra rikkumiste teema puhul on suhtumine oluline element, öeldakse aruandes, kuid see ei kajasta alati objektiivselt korrariikumise ja kuritegevuse taset.

Võitlus uimastitega seotud korrariikumistega

Viis riiki – **Belgia, Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad ja Ühendkuningriik** – on võtnud uimastitega seotud korrariikumiste vähendamise oma peamiseks eesmärgiks üldises siseriiklikus uimastipoliitikas ning nad rakendavad koordineeritud lähenemist, mis ühendab endas tervishoiu, sotsiaalvaldkonna, avaliku julgeoleku ja keskkonna komponente.

Kuigi suurem osa **ELi riike** ei nimeta avaliku korra rikkumisi (sellise nimetuse all) oma siseriikliku uimastistrateegia keskse eesmärgina, käsitlevad nad selle mõiste alla kuuluvaid tegevusi laiemas teemas, julgeoleku ja avaliku korra raames. Selles rühmas kasutab enamik riike, peamiselt **ELi uued liikmesriigid**, probleemi lahendamiseks mittespetsiifilisi sekkumisvahendeid ja seadusi, võideldes selliste nähtustega nagu avalikus kohas viibimine joobeseisundis või mürasaaste.

Teised riigid – nt **Saksamaa, Kreeka, Prantsusmaa, Iirimaa** ja **Austria** – on samal ajal töötanud välja sihtalgatused avaliku korra rikkumiste vähendamiseks, nagu näiteks kodanike ja kõikide kohaliku uimastipoliitika arendajate vaheline nõustamis- ja koordineerimistegevus.

Edasised vastureaktsioonid hõlmavad uimastitega seotud korrariikkumiste vastaste seaduste vastuvõtmist (**Hispaanias, Prantsusmaal, Ühendkuningriigis** – nt eeskirjad reivide kohta; uimastitarbimise vahendite äraviskamise kohta), kohalikke korralvalvealgatusi (**Saksamaal, Kreekas, Irimaal, Itaalias, Küprosel ja Soomes**), meetmeid uimastitarbimise keelustamiseks meelelahutuskohtades (**Taanis** ja **Saksamaal**) ja kahju vähendamise meetmeid, mis on suunatud otseselt uimastitega seotud korrariikkumiste vastu (**Luksemburgis** ja **Ungaris**).

“Praegu ei ole selge, mil määral on kõnealune uus uimastipoliitika liik uimastitega seotud korrariikkumiste arvu tegeliku suurenemise tulemus ja mil määral tuleneb see meie ühiskonnas süvenevast narkomaanide sallimatusest,” ütleb **EMCDDA**. Kuna puudub ühtne määratlus uimastitega seotud korrariikkumiste kohta ELis ja pole usaldusväärseid näitajaid andmete kogumiseks, siis on seda probleemi raske objektiivselt hinnata. “Aga selge on see,” teeb keskus järelduse, “et kohalike kogukondade kaitsmine uimastitarbimise, uimastisõltuvuse ja uimastitega kaubitsemise negatiivsete tagajärgede eest on praegu mitmes Euroopa piirkonnas väga tõsine poliitiline probleem.”

Ülevaade uutest arengutest uimastipoliitikas ja seadusandluses

Muid uusi arenguid uimastipoliitikas ja seadusandluses käsitletakse 2005. aasta aruande 1. peatükis.

- Käesolevas aruandes käsitletud kahekümne üheksast riigist kahekümne kuues on käivitunud riiklik uimastipoliitika, mis põhineb riiklikul tegevuskaval, strateegial või samalaadsel dokumendil. Enim eriarvamusi esineb kahjude vähendamise valdkonnas: see teema tõuseb esikohale kaheteistkümnedes dokumendis; üheksas dokumendis on seda vaadeldud koos muude teemadega ja viies dokumendis ei ole seda mainitud.
- Seitsmes riigis on vastu võetud uus riiklik narkoennetusstrateegia: **Eestis, Prantsusmaal, Küprosel, Leedus, Sloveenias** ja **Soomes** (2004) ning **Luksemburgis** (2005).
- Üha rohkem riike mõõdab nüüd oma edusamme strateegia rakendamise hindamise alusel. Ametliku strateegia vastuvõtmine ja üha laiaulatuslikum tulemuslikkuse hindamine on mõnes riigis (nt **Ungaris** ja **Luksemburgis**) viinud uimastivaldkonna eelarve suurendamiseni.
- Mitmes liikmesriigis võeti 2003. ja 2004. aastal vastu uued siseriiklikud seadused, et vähendada uimastite levikut noorte inimeste hulgas (**Tšehhi Vabariigis, Taanis, Hispaanias, Lätis, Ungaris, Poolas, Ühendkuningriigis**).
- 2003. ja 2004. aastal võeti mitmes riigis vastu seadused, mis puudutasid kahju vähendamise teemat (**Prantsusmaal, Luksemburgis, Soomes, Ühendkuningriigis** ja **Norras**).
- 2003. ja 2004. aastal muudeti mõnes riigis karistusi kanepitarbimise eest (**Belgias** ja **Ühendkuningriigis** – madalamad karistused; **Taanis** – suuremad). 2003. aastal vähendati **Kreekas** uimastite tarbimise eest määratavat maksimaalset karistust viielt aastalt ühele ja **Ungaris** eemaldati uimastite

tarbimine kui õigusrikkumine karistusseadustikust (kuigi uimastite tarbimine on siiani karistatav omandamise ja omamise kuriteo kaudu).

- Üldiselt suurendati karistusi uimastikaubanduse ja alaealisi ohustavate uimastitega seotud kuritegude eest.
- Kaks riiki teavitasid töökohal uimastite tarvitamist käsitlevast seadusloomest (**Soome** ja **lirimaa**). ELi uues tegevuskavas (2005–2008) on erilise tähelepanu all ennetustöö konkreetsetes tingimustes, näiteks töökohal. Lisateavet ELi uimastistrateegia 2005–2012 ja tegevuskava kohta leiab samuti 1. peatükist.

Märkused

Ülevaade uimastitega seotud korrarikkumistest on üks kolmest 2005. aasta aruannet täiendavast valikteemast (<http://issues05.emcdda.eu.int>).

⁽¹⁾ *Public safety, exposure to drug-related problems and crime (Avalik julgeolek, kokkupuuted uimastitega seotud probleemide ja kuritegevusega)*, European Opinion Research Group Report (EORG), (Euroopa Arvamusuuringurühma aruanne) (EORG), 2003, koostatud Euroopa Komisjonile (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_181_en.pdf).

⁽²⁾ *Young people and drugs (Noored inimesed ja uimastid)*, Flash EB 158, 2004 (http://www.europa.eu.int/comm/public_opinion/flash/fl158_en.pdf).